

ἀνάστατος ἐπίθ. λόγ. κοιν.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἀνάστατος = ὁ ἀποδιωχθεὶς ἐκ τῆς πατρίδος του ἢ ὁ ἐρημωμένος, ὁ κατεστραμμένος.

1) Ὁ εὐρισκόμενος ἐν μεγάλῃ ταραχῇ, τεταραγμένος: Ὁ κόσμος ἔγινε ἀνάστατος. Ἐγινε ἀνάστατη ἡ γειτονία μὲ τοὺς φωνές του. 2) Ὁ εὐρισκόμενος ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ: Μᾶς ἔκαμαν ἀνάστατο τὸ σπίτι οἱ μουσαφίρηδες. Συνών. φρ. ἄνω κάτω.

ἀναστάτωμα τό, πολλαχ. — Λεξ. Αἰν. Βλαστ. Δημητρ. Ἐκ τοῦ ρ. ἀναστατώνω.

Ἀνατροπή τῆς τάξεως, ταραχή, σύγχυσις ἐνθ' ἀν.: Ἐγινε ἐν' ἀναστάτωμα ποῦ δὲ λέγεται! πολλαχ. Συνών. ἀνάβρασι 2, ἀναδεμός, ἀνακάτωμα Β 2, ἀνακατωμός Β 3, ἀνακάτωσι Β 2, ἀναμμάρα 2, ἀναμπαμπούλα, ἀναστάτωσι, σύχυσι, ταραχή.

ἀναστατώνω σύνηθ.

Ἐκ τοῦ μεταγν. ἀναστατῶ.

Φέρω ταραχὴν καὶ σύγχυσιν, ἀνατρέπω τὴν τάξιν: Αὐτὸς ἀναστάτωσε τὸ σπίτι - τὴ γειτονία μὲ τοὺς φωνές του. Ἡ ἀρρώστια μᾶς ἀναστάτωσε. Ἀναστατωθήκαμε ἀπὸ τὴν εἶδησι σύνηθ. || Ἄσμ.

Σ' εἶδα ποῦ νὰ μὴ σ' ἔβλεπα, σὲ ξαναβλέπω πάλι, καὶ πάλι μ' ἀναστάτωσε καινούργια παραζάλη

Λεξ. Δημητρ. Ἡ σημ. καὶ μεταγν. Πβ. Κ.Δ. (Πράξ. Ἀποστ. 17,6) «οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεσι». Συνών. ἀναδεύω Β 1, ἀνακατώνω Β 1.

ἀναστάτωσι ἡ, σύνηθ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀναστατώνω.

Ταραχή, σύγχυσις: Ἐγινε μεγάλη ἀναστάτωσι. Ἡ μετακίμιοι μᾶς ἔφερε μεγάλη ἀναστάτωσι. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀναστάτωμα.

ἀναστέλλω Χίος (Καλημ. κ. ἁ.) ἑνεστέλλω Ρόδ.

Τὸ ἀρχ. ἀναστέλλω.

1) Μετακινῶν συλλέγω, συγκεντρώνω Χίος (Καλημ. κ. ἁ.): Ἀναστέλλω τὰ ἄχυρα Καλημ. Ἀναστέλλει τοὺς πέτρες ποῦ τούλησαν Χίος. 2) Καθαίρω, ἐπὶ ἀγροῦ καθαιρούμενου ἀπὸ τοὺς χάλικας Χίος: Ἀναστέλλω τὸ χωράφι.

3) Διευθετῶ, τακτοποιῶ Χίος: Ἀναστέλλω τὸ σπίτι. Συνών. ἀνασυγυρίζω, συγυρίζω. 4) Χωρίζω, μετακινῶ πρὸς ὅλας τὰς διενθύνσεις, ἐπὶ τῶν ἐντὸς τοῦ φούρνου καιομένων κλάδων Ρόδ.: Ἐνέστειλα τὴ φωτιά καὶ βραχυλ. ἐνέστειλα τὸ φούρνο (ἀντὶ τὴ φωτιά τοῦ φούρνου). Διὰ τὴν σημ. πβ. Διόδ. 17, 82,4 «τὰς δ' ἀμπέλους καὶ τὰ καρποφόρα τῶν δένδρων περιχώσαντες καὶ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἔασαντες πάλιν ἀναστέλλουσι τὴν γῆν κατὰ τὸν τοῦ βλαστοῦ καιρόν».

ἀνάστημα τό, ἀνάστημα πολλαχ. ἀνάστημα Χίος — Λεξ. Πρω. Δημητρ. ἀνάστημα Πόντ. (Τραπ. κ. ἁ.) ἀνάστημα Λυκ. (Λιβύσσ.) ἀνέστημα Χίος ἀνέστημα Κάρπ. (Ἑλυμπ.) Κρήτ. ἑνέστημα Κρήτ. (Σητ.) Ρόδ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀναστένω.

1) Τὸ νὰ ἀναθρέψῃ τις παιδίον Πόντ. (Τραπ.) — Λεξ. Πρω.: Τοῦ παιδίων τ' ἀνάστημα Τραπ. Συνών. ἀνάστα 2, ἀναθροφή 1, ἀναστεμός 1. β) Μετων. παῖς ἀνατραφεὶς καὶ αὐξηθεὶς δι' ἐξόδων καὶ φροντίδων τινός, συνήθως ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν μοναχῶν πολλαχ.: Ὁ δεῖνα εἶναι ἀνάστημα τοῦ δεῖνα. 2) Ἐκχέρσωσης γῆς ἢ βελτίωσης ἀγροτικοῦ κτήματος διὰ καλλιεργείας καὶ ἐμφυτεύσεως δένδρων κττ. καὶ ἡ ἀνάδειξις αὐτοῦ εἰς προσοδοφόρον κτήμα — Λεξ. Πρω.: Δούλεψα πολὺ γὰρ τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ

τοῦ χωραφιοῦ. β) Προσοδοφόρον κτήμα δημιουργούμενον διὰ καλλιεργείας καὶ ἐμφυτεύσεως Κάρπ. (Ἑλυμπ.) Κεφαλλ. Κρήτ. Χίος — Λεξ. Δημητρ.: Δικό μου ἀνάστημα εἶναι τ' ἀμπέλι - τὸ χωράφι Λεξ. Δημητρ. Ἐκαμε πολλὰ ἀναστήματα Χίος. Συνών. ἀναστησιὰ 2. γ) Δένδρον ἢ ἄλλο φυτὸν φυτευόμενον καὶ ἀναπτυσσόμενον διὰ τῆς ἐπιμελείας τινός Κεφαλλ. Συνών. ἀναστησιὰ 2 β.

δ) Ἐπισκευή, ἐπιδιόρθωσις τοίχου ἀγροτικοῦ κτήματος Κρήτ. (Σητ.): Ἀς τῶσε κάμωμε κι ὀφέτος ἓνα ἑνέστημα κι ἂς ξεχαλάσουνε τὸ χειμῶνα. 3) Φάρμακον διὰ τοῦ ὁποίου ἀνακτᾷ τις δυνάμεις, τονωτικόν, δυναμωτικόν Λυκ. (Λιβύσσ.)

ἀναστεμός ὁ, ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 1,417 καὶ Ἀκαδ. Ἀναγν. 3,261 ἀναστησμός Μέγαρ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀναστένω.

1) Ἀνατροφή ΓΧατζιδ. ΜΝΕ ἐνθ' ἀν.: Αὐτὸ τὸ παιδί ἀναστεμὸ δὲν ἔχει (δὲν δύναται νὰ τραφῇ, νὰ ἀναπτυχθῇ σωματικῶς). Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀνάστημα 1. 2) Ἀνάστασις, ἀναζωογόνησις, μεταφ. ἐπὶ ἐδεσμάτων καὶ ὀπωρῶν εὐγέστων καὶ εὐωδῶν καὶ γενικώτερον ἐπὶ προσώπων καὶ λόγων εὐχαρίστων Μέγαρ. — ΓΧατζιδ. Ἀκαδ. Ἀναγν. ἐνθ' ἀν.: Ἀναστησμός ἦτανε Μέγαρ. Νόστιμες κουβέδες ποῦ λές, ἀναστησμός εἶσαι! αὐτόθ. Ὁμορφος ποῦ εἶσαι, ἀναστησμός! αὐτόθ.

ἀναστέναγμα τό, πολλαχ. καὶ Πόντ. (Οἶν.) ἀναστέναγμαν Πόντ. (Οἶν. Σάντ.) ἀναστέναγμα Θράκ. (Αἰν.) Κύπρ. κ. ἁ. — Λεξ. Πρω. ἀνεστέναγμα Α.Κρήτ. ἀνεστέναγμα Κρήτ. Νίσυρ. ἀνιστέναγμα Σάμ. ἀναστένασμα Μεγίστ. Τήλ. — Λεξ. Πρω. Δημητρ. ἀναστένασμαν Κύπρ. Πόντ. (Τραπ.) ἀνεστένασμα Κάρπ. Κρήτ. (Βιάνν.) Μεγίστ. ἑνεστένασμα Ρόδ.

Τὸ μεσν. οὐς. ἀναστέναγμα. Καὶ ὁ τύπ. ἀναστένασμα μεσν.

1) Στεναγμός, στόνος ἐνθ' ἀν.: Ἀκούω ἀναστέναγματα πολλαχ. || Ἄσμ.

Ὅποιος φοβᾶται τὴ φωτιά ἂς μὴν ἔρθη κοντά μου, γιὰτὶ θὰ τὸνε κάψουνε τ' ἀναστέναγματά μου

Ζάκ.

Ἀναστένασματα πολλὰ ἔχουν τὰ σωτικά μου

Τήλ.

Ἐρράιζεν ἡ φυλακὴ πὸ τ' ἀναστέναγμά του

Λεξ. Δημητρ.

Τ' ἄχι καὶ τ' ἀνεστέναγμα ἀντάμα περπατοῦσι

Νίσυρ.

Μὲ πόνους τοαὶ μὲ βάσανα, | καμοὺς το' ἀνεστένασματα Μεγίστ.

Τῶν ἀμαθιῶν μου ὅσαι μακροῖα, κοδὰ ὅσαι τοῖς γαρδιᾶς μου, γι' αὐτὸ θαρῶ πῶς τὰ ἑρροικῆς τ' ἀνεστέναγματά μου

Κρήτ. Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. Λύβιστρ. καὶ Ροδάμν. στ. 2962 (ἐκδ. WWagner σ. 325) «ἀρκεῖ σε τὸ ἀναστέναγμα, τὸ δάκρυον ἴκανεῖ σε» καὶ στ. 3208 «καὶ μὲ τ' ἀναστένασματα ἐπλάσαμε τὸ χῶμα». Συνών. ἀναστεναγμός, στεναγμός. Πβ. ἀναστεναγματάκι. 2) Μεταφ. ὁ θρούς τοῦ ἀνέμου εἰς τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων ΚΚρυστάλλ. Ἔργα 1,205: Ποίημ.

Ἀλλάξε τὸ μουρμουρητὸ τῆς λαγκαδιᾶς, τῆς βρούσις, ἀλλάξε τ' ἀναστέναγμα τ' ἀγέρα μέσ' τὰ δέντρα.

ἀναστεναγματάκι τό, Εὐβ. (Κάρυστ.) ἀναστέναγματάκι Θράκ. ἀναστένασματάκι Λυκ. (Λιβύσσ.) ἀνεστέναγματάκι Α.Κρήτ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐς. ἀναστέναγμα.

